

МОТИВИ

КЪМ ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА БЪЛГАРСКОТО ГРАЖДАНСТВО

Причините, които налагат приемането на предложения проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за българското гражданство

Със Закона за изменение и допълнение на Закона за българското гражданство (ЗБГ), обн. ДВ, бр. 21 от 2021 г., бяха намалени сроковете за разглеждане и решаване на преписките за придобиване на българско гражданство, въпреки значителното натрупване към този момент на неразгледаните преписки – около 40 хиляди. Намаляването на сроковете, без съобразяване на обема на натрупаните просрочени молби, както и неосигуряването на допълнителни ресурси за изпълнение на по-кратките срокове по бюджетите на ведомствата от изпълнителната власт, които са отговорни за администрирането и проучването на кандидатите за българско гражданство по натурализация, доведе до обективна невъзможност за реално изпълнение и съблюдаване на сроковете по чл. 35, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за българското гражданство. Към момента броят на висящите преписки е около 49 хиляди, като за 33 хиляди от тях /30 200 за придобиване на българско гражданство и 2 700 за възстановяване на българско гражданство/, сроковете по чл. 35, ал. 1 от ЗБГ са изтекли.

Във връзка със завишения контрол от страна на Министерството на вътрешните работи и Държавна агенция „Национална сигурност“ при проверките на гражданите на трети държави, които желаят придобиване на българско гражданство, определените по-кратки срокове се оказаха недостатъчни по отношение на чужденците, които живеят в чужбина. В случаите, в които молителят не притежава статут на дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България, е необходим по-дълъг срок за проучване и проверка, доколкото при наличие на вече предоставен статут на пребиваване, лицето е преминало през съответните проверки – МВнР, ДАНС и МВР. В по-голямата част от хипотезите, кандидатстващите за българско гражданство по натурализация без предварителна уседналост на територията на страната, са граждани на трети страни, за които събирането на необходимата информация е затруднено поради липса на съответни единни регистри, в които се съхранява информация за установяване на произхода на лицето, липса на съдействие или значително забавяне на отговорите от официалните власти на третите държави. В тази връзка, със законопроекта се предлага в случаите, когато молителят няма разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване в Република България, сроковете за разглеждане и решаване на молбите за придобиване на българско гражданство по натурализация и молбите на лицата от български произход за придобиване на българско гражданство по натурализация, да бъдат удължени до двадесет и четири месеца, за да може да се гарантира в по-голяма степен качеството на проучването на молителите за българско гражданство. Считаме, че осигуряването на достатъчно време за извършване на проверките от органите на изпълнителната власт и отсяването на кандидатите, представили неистински документи – например за доказване на български произход или чисто съдебно минало, или опити за създаване на фалшива самоличност, е в интерес на цялото общество, тъй като натурализираните лица придобиват в пълен обем правата на всички български граждани. Допълнително, трябва

да се има предвид, че поради членството на Република България в Европейския съюз, всички български граждани са граждани и на ЕС и като такива се ползват с всички права на граждани на ЕС, включително на свободно движение и пребиваване на територията на държавите-членки на Европейския съюз и страните от Споразумението за Европейското икономическо пространство и Конфедерация Швейцария. Отговорностите спрямо българските граждани, както и пред партньорите от ЕС и САЩ, с оглед външнополитическите приоритети на страната ни да бъде присъединена към Шенгенското пространство, както и да бъде включена към програмата за безвизово пътуване на САЩ налагат високи критерии и прецизност към проучването, извършвано от органите на изпълнителната власт. В този смисъл е особено важно да се гарантира необходимото качество и надеждност на проверките, извършвани от органите на изпълнителната власт, предхождащи натурализацията на лица-граждани на трети държави, които не живеят в България. Определените по-кратки общи срокове за разглеждане и решаване на молбите за натурализация не бива да бъдат в ущърб на качеството и надеждността на извършваните проверки на гражданите на трети държави. Поради това се предлага в случаите, в които чужденците не живеят в България, да има определен по-дълъг срок за тяхното проучване, доколкото в тези случаи е необходимо съдействие от органите на държавите по произход, както и по линия на международното оперативно сътрудничество.

Съгласно Решение № 892 на Министерския съвет от 30 декември 2021 година за предприемане на действия за подготовката на структурни и други промени в централната администрация на изпълнителната власт Държавната агенция за българите в чужбина преминава към Министерството на външните работи, а по силата на Постановление № 73 на Министерския съвет от 5 май 2022 година Държавната агенция за българите в чужбина към Министерския съвет е преобразувана в Изпълнителна агенция за българите в чужбина към министъра на външните работи. Извършените структурни промени налагат и кореспондиращи изменения в ЗБГ.

Съставът на Съвета по гражданство при Министерството на правосъдието включва по един представител на ангажираните в производството институции. Чрез направеното допълнение в чл. 33, ал. 1, съгласно което всеки от членовете ще има по един заместник, ще се осигури ефективното и регулярно провеждане на заседанията на Съвета.

Параграф 14 от преходните и заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за българското гражданство (обн., ДВ, бр. 21 от 2021 г.) предвижда, че лице, което до влизането в сила на този закон е получило разрешение за постоянно пребиваване в Република България на основание чл. 25, ал. 1, т. 6 и 7 от Закона за чужденците в Република България в съответствие с действащите към момента на вложението разпоредби на закона, има право да подаде молба за придобиване на българско гражданство, ако отговаря на условията по чл. 12, ат. 1, т. 1, 2, 3 и 4 и при условие, че направеното от него вложение е било поддържано за период, не по-малък от 5 години. Със Закона за изменение и допълнение на ЗБГ, обн. ДВ, бр. 26 от 2022 г., бяха отменени възможностите за придобиване на българско гражданство по натурализация въз основа на извършена инвестиция, поради което предлагаме изричната отмяна на нормата, тъй като тя не поражда самостоятелно действие.

Министерството на правосъдието предлага отмяна на разпоредбата на чл. 35, ал. 5 ЗБГ, която предвижда, че непроизнасянето на министъра на правосъдието в сроковете по чл. 35, ал. 1 и прекратяването на производството пред него подлежи на обжалване пред Административния съд – София-област по реда на Административнопроцесуалния кодекс, като съдът проверява само движението на производството и се произнася с определение, което е окончателно. Нерядко министърът на правосъдието е в невъзможност да направи предложение по чл. 34 в законово определения срок по чл. 35,

ал. 1. Такъв е случаят при незавършена задължителна съгласувателна процедура и липса на писмени становища от Министерството на вътрешните работи (МВР) и Държавна агенция "Национална сигурност" (ДАНС) . Министерството на правосъдието изразява принципното си разбиране, че придобиването на гражданство по натурализация, възстановяването и освобождаването са уредени в специален закон и не представляват субективно право, а правна възможност за придобиване/възстановяване/освобождаване от гражданство чрез указ на президента /вицепрезидента/. Държавата няма задължение да предостави своето гражданство на чужди граждани, поради това че са подали молби на някое от предвидените правни основания в специалния закон. Производството по българското гражданство е пряко свързано с националната сигурност, обществения ред, както и с външнополитически съображения. Всяка молба по глава пета от ЗБГ се разглежда от междудефектен консултативен орган – Съветът по гражданството при Министерството на правосъдието, който се председателства от заместник-министър на правосъдието. Съгласно нормата на чл. 33, ал. 3 съществува законова забрана Съветът по гражданството да разглежда преписки, по които не са изразени писмени становища от МВР и ДАНС. Само въз основа на мнението на Съвета по гражданството, министърът на правосъдието може да направи предложение по чл. 34 от закона.

Целта на законопроекта е да осигури възможност за надеждни проверки от органите на изпълнителната власт на лицата, които кандидатстват за придобиване на българско гражданство и не живеят в България, за да се гарантира в по-голяма степен националната сигурност и обществения ред.

Очаквани резултати от приемането на проекта на ЗИД на ЗБГ са гарантиране на националната сигурност и обществения ред посредством извършването на срочни и надлежни проверки в условията на завишен контрол на лицата, които кандидатстват за придобиване на българско гражданство и не живеят в България, като се отчитат задълженията на Република България като държава членка на ЕС и усилията за осъществяване на поставените приоритети за присъединяване на страната ни към Шенгенското пространство, както и предвид стратегическото ни партньорство със САЩ, включително продължаващите преговори за постигане на бъдещо споразумение за безвизово пътуване.

Предвидените изменения в ЗБГ не изискват допълнителни разходи/трансфери/други плащания. Предложеният проект на акт не води до въздействие върху държавния бюджет.

Проектът на ЗИД на ЗБГ не съдържа разпоредби, въвеждащи актове на Европейския съюз.

Относно съответствието на проектозакона с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и с практиката на Европейския съд по правата на човека е изготвена справка от Министерството на правосъдието.

Извършена е предварителна частична оценка на въздействието на законопроекта.

Законопроектът не съдържа разпоредби, свързани с въвеждането на регулаторни режими.